

Λοίμωξη από τον ιό του Δυτικού Νείλου

Συχνές ερωτήσεις και απαντήσεις για το κοινό

Απρίλιος 2015

Τι είναι η λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου;

Η λοίμωξη από τον ιό του Δυτικού Νείλου (West Nile virus) είναι νόσημα που μεταδίδεται κυρίως από τσίμπημα μολυσμένου κουνουπιού και προσβάλλει ζώα (π.χ. πτηνά, άλογα) και τον άνθρωπο.

Πώς μεταδίδεται η λοίμωξη από τον ιό του Δυτικού Νείλου;

- **Μολυσμένα κουνούπια:** Ο κύριος τρόπος μετάδοσης του ιού του Δυτικού Νείλου είναι με το τσίμπημα μολυσμένου κουνουπιού (συνήθως του κοινού κουνουπιού).
Η κύρια δεξαμενή του ιού στη φύση είναι τα πτηνά. Τα κουνούπια μολύνονται όταν τρέφονται από μολυσμένα πτηνά. Αν και μπορεί να μολυνθούν από τον ιό πολλά γένη και είδη κουνουπιών, τα κουνούπια του γένους *Culex* («κοινά» κουνούπια) φαίνεται να είναι οι πιο σημαντικοί διαβιβαστές για τη διατήρηση και μετάδοση του ιού στη φύση και τη μετάδοσή του σε ανθρώπους.
Οι άνθρωποι και άλλα θηλαστικά (π.χ. άλογα) θεωρούνται αδιέξοδοι ξενιστές, καθώς ο τίτλος του ιού στο αίμα τους, κατά τη διάρκεια της ιαμίας, είναι χαμηλός και δεν επαρκεί για την περαιτέρω μόλυνση των κουνουπιών.
- **Μεταγγίσεις, μεταμοσχεύσεις.** Σε πολύ μικρό αριθμό περιπτώσεων έχει αναφερθεί μετάδοση του ιού από μεταμόσχευση οργάνου, μεταγγιση αίματος και σπάνια από την μητέρα στο έμβρυο (συγγενής λοίμωξη).
- **Ο ιός δεν μεταδίδεται άμεσα από άτομο σε άτομο μέσω της συνήθους κοινωνικής (π.χ. άγγιγμα, φιλή), σεξουαλικής ή άλλης επαφής.**

Ποια είναι τα συμπτώματα της λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου;

Το 80% των ατόμων που μολύνονται παραμένουν ασυμπτωματικοί, το 20% εμφανίζουν ήπια νόσο, ενώ λιγότεροι από 1 στους 100 ασθενείς (<1%) εμφανίζουν σοβαρή κλινική νόσο.

- **Ασυμπτωματική λοίμωξη:** Το 80% των ατόμων που μολύνονται δεν εκδηλώνουν κανένα σύμπτωμα.
- **Ήπια νόσος:** Υπολογίζεται ότι περίπου 20% αυτών που μολύνονται με τον ιό αναπτύσσουν την ήπια μορφή της νόσου, που μπορεί να εκδηλωθεί συμπτώματα όπως πυρετό, πονοκέφαλο, γενικευμένη αδυναμία/καταβολή, πόνους στους μυς και τις αρθρώσεις (εικόνα γριπώδους συνδρομής), ενώ επίσης μπορεί να παρουσιασθούν συμπτώματα από το γαστρεντερικό σύστημα (ναυτία, έμετοι, διάρροιες, ανορεξία, κοιλιακός πόνος), δερματικά εξανθήματα και διόγκωση των λεμφαδένων.
- **Σοβαρή μορφή νόσου:** Λιγότερα από 1 στα 100 άτομα που μολύνονται (κυρίως άτομα μεγαλύτερης ηλικίας) αναπτύσσουν τη σοβαρή μορφή της νόσου που προσβάλλει το κεντρικό

νευρικό σύστημα (εγκεφαλίτιδα, μηνιγγίτιδα ή οξεία χαλαρή παράλυση). Τα συμπτώματα της σοβαρής μορφής μπορεί να περιλαμβάνουν πυρετό, πονοκέφαλο, δυσκαμψία αυχένα, διαταραχές επιπέδου συνείδησης και συμπεριφοράς (απάθεια, λήθαργο, αποπροσανατολισμό, σύγχυση, κώμα), νευρολογικά συμπτώματα (αστάθεια, διαταραχές βάδισης και κινητικότητας, τρέμουλο, σπασμούς, παραλύσεις), σοβαρή μυϊκή αδυναμία, διαταραχές όρασης.

Πόσο σύντομα εμφανίζονται τα συμπτώματα;

Μετά το τσίμπημα του μολυσμένου κουνουπιού μεσολαβούν συνήθως 2 έως 14 ημέρες μέχρι την εμφάνιση των συμπτωμάτων.

Πόσο διαρκούν τα συμπτώματα;

Στην ήπια μορφή της νόσου, τα συμπτώματα συνήθως υποχωρούν σε 3 έως 6 ημέρες (λιγότερο από μία εβδομάδα), χωρίς να αφήσουν κατάλοιπα, αν και ορισμένα συμπτώματα (π.χ. υπερβολική κόπωση, κεφαλαλγία, μυαλγίες, διαταραχές συγκέντρωσης) μπορεί ενίοτε να παραμείνουν για εβδομάδες ή μήνες.

Στη σοβαρή μορφή της νόσου που προσβάλλει το κεντρικό νευρικό σύστημα (εγκεφαλίτιδα, οξεία χαλαρή παράλυση), τα συμπτώματα της οξείας φάσης μπορεί να διαρκέσουν μερικές εβδομάδες, ενώ μετά μπορεί να παραμείνουν μακροχρόνια υπολειπόμενα νευρολογικά ελλείμματα ή διαταραχές (π.χ. παραλύσεις, διαταραχές κινητικότητας, κεφαλαλγία, χρόνια κόπωση).

Ποια άτομα κινδυνεύουν περισσότερο για σοβαρή νόσο;

Σοβαρή νόσος μπορεί να συμβεί σε ανθρώπους κάθε ηλικίας, ωστόσο η μεγάλη ηλικία (>50 ετών) είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας κινδύνου για σοβαρή νόσο και θανατηφόρο κατάληξη. Επίσης, οι πιο σοβαρές εκδηλώσεις εμφανίζονται συνήθως σε ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς και γενικά σε άτομα με χρόνια υποκείμενα νοσήματα.

Πώς θεραπεύεται η λοίμωξη από τον ιό του Δυτικού Νείλου;

Δεν υπάρχει ειδική θεραπεία για τη λοίμωξη από τον ιό του Δυτικού Νείλου. Στις ηπιότερες περιπτώσεις ο πυρετός και τα άλλα συμπτώματα περνούν μόνα τους, ενώ στα πιο σοβαρά περιστατικά που χρειάζεται να νοσηλευθούν χορηγείται υποστηρικτική θεραπεία (χορήγηση ενδοφλέβιων υγρών, πιθανή εισαγωγή σε μονάδα εντατικής θεραπείας για μηχανική αναπνευστική υποστήριξη κλπ).

Υπάρχει εμβόλιο για τον ιό του Δυτικού Νείλου;

Δεν υπάρχει προς το παρόν διαθέσιμο εμβόλιο έναντι του ιού για τον άνθρωπο.

Γιατί λέγεται ιός του Δυτικού Νείλου;

Ο ιός ονομάστηκε έτσι γιατί αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην επαρχία του Δυτικού Νείλου στην Ουγκάντα το 1937.

Σε ποιες χώρες υπάρχουν κρούσματα λοίμωξης από τον ιό του Δυτικού Νείλου;

Κρούσματα και επιδημίες λοίμωξης από τον ιό του Δυτικού Νείλου σε ανθρώπους και ζώα έχουν εκδηλωθεί στην Αφρική, τη Βόρεια Αμερική, τη Μέση Ανατολή, την κεντρική και νότιο-ανατολική Ευρώπη, τη Ρωσία, την Αυστραλία, τη νοτιο-δυτική Ασία, με τη συχνότητα των επιδημιών να έχει αυξηθεί τα τελευταία 15-20 έτη. Το 1999 ο ιός αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ, όπου εξαπλώθηκε σε όλες τις πολιτείες και η νόσος θεωρείται πλέον ενδημική στην Αμερικανική ήπειρο (από τον Καναδά μέχρι την Αργεντινή). Παγκοσμίως, οι μεγαλύτερες επιδημίες έχουν καταγραφεί στη Ρουμανία, τη Ρωσία, το Ισραήλ, τις ΗΠΑ και την Ελλάδα. Οι περιοχές με επιδημίες συνήθως αντιστοιχούν στις μείζονες μεταναστευτικές οδούς των πτηνών.

Στην Ευρώπη η μετάδοση του ιού παρουσιάσθηκε πριν από αρκετό καιρό (τη δεκαετία του 1960 στη νότια Γαλλία), ενώ συχνότερες επιδημίες συνέβησαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά. Από τότε, κρούσματα ή επιδημίες λοίμωξης σε ανθρώπους ή/και άλογα έχουν αναφερθεί και καταγράφονται σε ετήσια βάση σε χώρες της κεντρικής και νότιο-ανατολικής Ευρώπης. Η πρώτη μεγάλη επιδημία σε ανθρώπους στην Ευρώπη καταγράφηκε στη Ρουμανία το 1996-1997, ενώ μεγάλη επιδημία καταγράφηκε το 1999 στη νότια Ρωσία.

Το 2010 οι οικολογικές παράμετροι στην κεντρική Ευρώπη και τις μεσογειακές χώρες ήταν ιδανικές για τη μετάδοση του ιού σε ανθρώπους. Το έτος αυτό καταγράφηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα επιδημία λοίμωξης από τον ιό (η μεγαλύτερη επιδημία στην Ευρώπη μετά το 1996). Έκτοτε, καταγράφονται ετησίως -κάθε καλοκαίρι και φθινόπωρο- κρούσματα της λοίμωξης από τον ιό του Δυτικού Νείλου στην Ελλάδα, σε ανθρώπους και ζώα, σε διάφορες περιοχές της χώρας. Η κυκλοφορία του ιού του Δυτικού Νείλου για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά υποδηλώνει την εγκατάσταση του ιού στην Ελλάδα και αναμένεται η κυκλοφορία του να συνεχιστεί και στο τρέχον και στα επόμενα έτη, τόσο στις ίδιες περιοχές, όσο και σε περιοχές που δεν είχαν προσβληθεί κατά τα προηγούμενα έτη.

Περισσότερες και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τα επιδημιολογικά δεδομένα της λοίμωξης από τον ιό του Δυτικού Νείλου στην Ελλάδα (2010-2014) και τις δράσεις του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ. μπορείτε να βρείτε στις αντίστοιχες εκθέσεις επιδημιολογικής επιτήρησης [2010](#), [2011](#), [2012](#), [2013](#), [2014](#).

Υπάρχει πιθανότητα να μολυνθώ αν κάνω μετάγγιση αίματος ή μεταμόσχευση;

Παρότι υπάρχουν κάποιες μεμονωμένες αναφορές για μετάδοση του ιού με αυτόν τον τρόπο, θεωρείται σπάνιος τρόπος μετάδοσης. Στις περιοχές που χαρακτηρίζονται «επηρεαζόμενες» από τον ιό σε κάθε περίοδο μετάδοσης (καταγραφή κρουσμάτων) λαμβάνονται άμεσα μέτρα για την ασφάλεια του αίματος.

Τι μπορώ να κάνω για να αποφύγω τη μόλυνση;

Μπορείτε να αποφεύγετε τα τσιμπήματα των κουνουπιών και να μειώσετε τον πληθυσμό τους γύρω από το σπίτι. Τα ατομικά μέτρα προστασίας από τα κουνούπια πρέπει να τηρούνται αυστηρά από όλους, ενώ ιδιαίτερη συνέπεια στην τήρηση των ενδεικνυόμενων μέτρων προστασίας απαιτείται σε ομάδες υψηλού κινδύνου για σοβαρή νόσο (π.χ. άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, άτομα με υποκείμενα νοσήματα).

Πως μπορώ να αποφύγω τα τσιμπήματα των κουνουπιών;

- **Με κατάλληλα ενδύματα** που καλύπτουν όσο περισσότερο γίνεται το σώμα (μακριά μανίκια και παντελόνια, ανοιχτόχρωμα και φαρδιά ρούχα).
- **Με εντομοαπωθητικά στο ακάλυπτο δέρμα και πάνω από τα ρούχα**, που περιέχουν δραστικές ουσίες όπως: το DEET (N,N διεθυλο-μετα-τολουαμίδα), η ικαριδίνη ή πικαριδίνη (Picaridin (KBR 3023)), το IR3535 και φυσικές ουσίες όπως έλαια lemon ευκάλυπτου (που όμως έχουν σχετικά μειωμένη εντομοαπωθητική δράση). **Προσοχή:**
 - Τα εντομοαπωθητικά δεν πρέπει να έρχονται σε επαφή με το στόμα, τα μάτια και το βλεννογόνο της μύτης και δεν τα χρησιμοποιούμε επάνω σε ερεθισμένο δέρμα, αμυχές (κοψίματα) και τραύματα.
 - Δεν αφήνουμε τα παιδιά να χρησιμοποιούν μόνο τους εντομοαπωθητικά, ούτε βάζουμε εντομοαπωθητικά στα χέρια τους (επαλείφουμε στα δικά μας χέρια και τους τα απλώνουμε εμείς). Συμβουλευόμαστε τον παιδίατρο για τη χρήση εντομοαπωθητικών σε παιδιά και χρησιμοποιούμε ουσίες και σκευάσματα που επιτρέπονται για την ηλικία του παιδιού.
 - Δεν χρειάζεται εντομοαπωθητικό κάτω από τα ρούχα.
 - Τα εντομοαπωθητικά χρησιμοποιούνται κυρίως έξω από το σπίτι. Όταν επιστρέφουμε συστήνεται το πλύσιμο του δέρματος με σαπούνι και νερό.
 - Τα εντομοαπωθητικά πρέπει να επαλείφονται μετά τα αντιηλιακά.

- Οι έγκυες και θηλάζουσες μητέρες θα πρέπει να συμβουλευούνται τον ιατρό τους για τη χρήση εντομοαπωθητικών.
- Εντομοαπωθητικά με DEET αντενδείκνυνται σε παιδιά ηλικίας κάτω των 2 ετών, ενώ συνιστάται η χρήση τους υπό περιορισμούς σε παιδιά ηλικίας 2 - 12 ετών (εκτός εάν η χρήση τους δικαιολογείται από κινδύνους για την υγεία των ανθρώπων, π.χ. έξαρση ασθενειών που μεταδίδονται από έντομα).
- Σε όλες τις περιπτώσεις, θα πρέπει να ακολουθούνται αυστηρά οι οδηγίες χρήσης του σκευάσματος.
- **Προσοχή κατά τις σημαντικότερες ώρες έκθεσης στα τσιμπήματα.** Τα περισσότερα είδη κουνουπιών που μεταφέρουν τον ιό εμφανίζουν μεγαλύτερη δραστηριότητα και τσιμπούν κυρίως από το σούρουπο μέχρι το χάραμα.
- **Συχνά λουτρά καθαριότητας** για την απομάκρυνση του ιδρώτα.

Πως μπορούμε να αποφύγουμε τα κουνούπια στο σπίτι;

Μπορείτε να αποφεύγετε τα τσιμπήματα των κουνουπιών και να μειώσετε τον πληθυσμό τους γύρω από το σπίτι, με:

- **Αντικουνουπικά πλέγματα** (σήτες που εμποδίζουν την διόδο κουνουπιών) στα ανοίγματα του σπιτιού (π.χ. παράθυρα, φεγγίτες, αεραγωγούς τζακιού). Απαιτείται περιοδικός έλεγχος και συντήρησή τους.
- **Χρήση κουνουπιέρας** κατά τη διάρκεια του ύπνου, ιδίως σε περιοχές με μεγάλους πληθυσμούς κουνουπιών ή σε περιπτώσεις που αντενδείκνυται η χρήση άλλων προστατευτικών μέσων (όπως σε μικρά βρέφη). Σιγουρευτείτε ότι δεν έχει εγκλωβιστεί κουνούπι στην κουνουπιέρα.
- **Χρήση εντομοκτόνων στον αέρα.** Περιέχουν πυρεθρινοειδή (π.χ. Περμεθρίνη). Κυκλοφορούν στο εμπόριο στις εξής μορφές: αερόλυμα (αεροζόλ), ταμπλέτες, εξατμιζόμενο διάλυμα, σπινάλ («φιδάκια») κλπ. Δεν πρέπει να εφαρμόζονται στο δέρμα. Σε όλες τις περιπτώσεις θα πρέπει να τηρούνται αυστηρά οι οδηγίες χρήσης του σκευάσματος ή της συσκευής.
- **Χρήση ανεμιστήρων ή κλιματιστικών.** Ο δροσερός αέρας μειώνει τη δραστηριότητά των κουνουπιών, αλλά δεν τα σκοτώνει. Η χρήση ανεμιστήρων (ιδίως οροφής) δυσχεραίνει την προσέγγιση των εντόμων.
- **Καλό κούρεμα γρασιδιού, θάμνων, φυλλωσιών** (σημεία που βρίσκουν καταφύγιο ενήλικα κουνούπια).
- **Χρήση λαμπτήρων κίτρινου χρώματος** για το φωτισμό εξωτερικών χώρων (προσελκύουν λιγότερο τα κουνούπια).
- **Απομάκρυνση του στάσιμου νερού** από λεκάνες, βάζα, γλάστρες, παλιά λάστιχα, υδρορροές και άλλα μέρη του κήπου, ώστε να μην έχουν πρόσβαση τα κουνούπια σε λιμνάζοντα νερά που αποτελούν σημεία εναπόθεσης των αυγών τους. Σημειώνεται ότι ακόμα και το έδαφος που παραμένει για μεγάλα διαστήματα υγρό μπορεί να αποτελέσει σημείο εναπόθεσης αυγών.
- **Πότισμα κατά προτίμηση κατά τις πρωινές ώρες.**

Τα **ενδεικνυόμενα μέτρα προστασίας από κουνούπια** είναι διαθέσιμα αναλυτικότερα στην ιστοσελίδα του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.:

- [Φυλλάδιο «Προστασία από τα κουνούπια»](#)
- [Παρουσίαση «Μέτρα προστασίας από τα κουνούπια»](#)